

Geszten Jóska cimborája Történetek a betyárvilág korszakából VII.

Geszten Jóska híres legény volt. Vezér volt, vezére vagy 12 embernek. Vezérelte pedig embereit arra, hogy elvegyék a másét s ha nem adják mindjárt, hát üssenek is, lőjenek is. Vagyis zsványvezér volt őkigyelme. Csinos barna ember, erős mint a medve, kegyetlen, mint a farkas.

Alvezére volt Major Illés bagaméri lakos. Erős fiatal ember volt ez is, talán erősebb is, mint Geszten Jóska.

Amit Geszten Jóska ráparancsolt, hogy tegye meg, török-szakad megtette, de ha valami váratlan jött közbe nem tudta magát feltalálni.

Azért mondta neki Geszten Jóska:

— Illés koma. Nekem mind a két kezem jó, hát nem mondhatom hogy a jobb kezem vagy, hanem, hogy a harmadik kezem vagy. Ütök veled akkor és úgy, ahol és ahogy akarok. Hanem fejem csak egy van, azzal is megvagyok elégedve, s abból már semmitse engedek neked. Mert neked nem is kell gondolkoznod, hanem csak azt tedd, amit mondok. Ugyanazért ne is menj te sehova, maradj velem, mert ha magad kezdesz valamit, bizonyosan belebukol.

— Nem is megyek én el — morgott az alvezér.

Jóska nem csak betyárnak, hanem ebben az esetben jósnak is bevált.

Ugyanis valami lány félén Major Illés összeveszett Geszten Jóskával.

Pedig az nem értette a tréfát.

Geszten Jóska felemelte pisztolyát, amellyel a repülő fecskét le tudta lőni, de aztán leeresztette.

— Nem lőlek le Illés. Hanem ha egy fél óra múlva itt vagy, meghalsz.

— El is megyek — duzzogott Illés és elment.

Az Újfehértóhoz tartozó Kecskés tanyán lakott Gencsy Ferencz nyugalmazott tábornok. Családja nem volt, egyedül lakott a pompás kastélyban, ahol nagy cselédsége közül Breitenbach Mihály nagy-, és Révay Lajos kisserke voltak állandóan mellette. A generális jótekingő ember volt, és csakhamar híre terjedt, hogy annyi a pénze, hogy nem tud vele mit csinálni.

Az öreg úrnak az a szokása volt, hogy ha egy bérest, vagy legényt a szeszgyárba kellett felfogadni, előtte kellett az illetőnek megjelenni, noha soha egyet sem fogadott fel, hanem elküldte a „szeszmeiszterhez”, vagy Angyalosy Sámuel tisztartójához.

Így történt aztán, hogy a lakás egy részének beosztását, s így azt is, hogy a pénzt hol tartja az öreg, vagyis a „kincsesszobát” majd minden alkalmazott ismerte.

Így beszélte ezt Barth Izsák bagaméri lakos a Geszten bandájából hazatért Major Illésnek 1844 január havában.

Majort bántotta a tétlenség, mert Bagamér a betyárjairól híres volt, sokat kellett hallgatni egyesek csúfolódását, hogy hát a szabolcsi híres betyár Geszten Jóska iskolájában csak ennyit tanult? No kapcabetyárok lehettek azok!

Mikor aztán meghallotta a Bakli (így nevezték Barth Izsákot) meséjét, elhatározta, hogy egyszerre túltesz Geszten Jóskán.

Annak a generálisnak rengeteg pénze van, jut mindenkinek s akkor felhagy a tolvajsággal.

Magához hívta Balog Sándor szabadságolt katonát és öccsét Jánost, akik már vak ökrök és lovak dolgában sikeresen működtek. Vak ökör, vagy lónak hívták az 1844-es években a lopottat.

Ezek rögtön beleegyeztek a generális kirablásába, ha még embervér foly is.

Magukhoz vették még Barát Miklós, Kis Sándor, Asztalos János bagaméri lakosokat, akiknek már szintén voltak „viselt dolgaik”.

Szégyelnivaló a dologban nem volt, lévén akkor a bagamérieknek olyan veszett híre, mint csak nem régiben e megyében a bessenyődieknek.

El is határozták, hogy január 14-én este fognak beállítani Gencsy Ferencz generális úrhoz egy kis pénzért.

Előre megy Bakli Izsák a vezérrel, Major Illéssel, bemennek a kastély közelében levő szárazmalomba, onnan Izsák megy a kastélyba kémszemlére és hírül adja a vezérnek a támadási időt, és pedig a déli oldalon levő erdőben elhelyezett cimboráknak sípszóval adja tudtára az elővonulás lehetőségét.

Így is történt. A kecskési tanya déli oldalán lévő erdőben meghúzódtak a cimborák, Major Illés és Barth Izsák pedig esti 7 óra tájban bevonultak az üres malomba.

Ugyanezen időben megjelent a tábornok kastélyában egy ott szintén ismert zsidó, Fülep Ábris, másként Files, s úgy Révay Lajos kisinin, mint Misensik János szakács és Mihel (Breitentach Mihály) nagyinastól Angyalosy tisztartó után tudakozódott. Ez is a kastélyban lakott. Csakhamar elő is került, akinek Ábris tudtára adta, hogy ma este Major Illés híres zsvány és társai ki akarják rabolni a méltóságos urat, de sőt meg is ölik.

Angyalosy nem volt valami bátor ember, de tudta azt, hogy a cselédek fel vannak fegyverkezve. A legtanácsosabbnak tartotta azok összeecsődítését.

— És hol lesnek a rablók?

— Egy része a déli erdőben vár, kettő, vagy három, itt leskelődik a malomban.

— Na jó.

Azzal fogta Angyalosy a folyosón csüngő kötelet s megrángatta.

Egy harang kötele volt, s a harangszóra a még nem oly késő időben, tódult az udvarra a cselédség.

Angyalosy hátulról vezényelt.

— Körülvenni a malmot.

Rögtön körülvették.

— Keresni a rablókat.

A cselédség egy része benyomult, és csakhamar hallatszott, hogy a bálvány mellett két rabló van.

Nyomban puffantak az ütések és hallatszott a jajszó.

Ekkor Angyalosy azt mondta, hogy most már fel lehet költeni a méltóságos urat is. Itt vannak a rablók, ezek majd megmondják a többi nevét.

Nemsokára ott volt az ősz generális, a két inasa, szakácsa a malomnál.

A kastély magára maradt.

Hanem Major Illés nem vallhatott semmit, mert úgy elverték, hogy a Barabás István újfahértói „rendes orvos” és Constantin Mihály szabolcsmegyei főorvos szerint „nagymennyiségű vérkiömlés okozta” halálos sérelem következtében elhalt.

És így beteljesedett a Geszten Jóska jóslata, hogy Major Illés csak kéz lehet, de fej nem.

Izsák ellenben Vályi Károly rendes esküdtnék nyomban elárulta a cinkosok neveit, akik be is fogódtak.

Az volt azonban a különös, hogy midőn a malomból Gencsy Ferencz generális lakásába visszatért, kincses asztalának fiókját feltörve találta s mintegy 4000 forintja hiányzott.

A tábornokra azonban az, hogy Major Illést a cselédei agyonverték, nagyban hatott s ezt a kis érvágást nem is említette.

Csak rokona Gencsy Lajos nyirábrányi főszolgabíró kutatott nagyban a bagamériaknál, de sikertelenül.

Azért pedig, mert Nyirábrányban lett volna sikeres a kutatás.

Ugyanis a Geszten Jóska cimboráinak nagy része onnan került.

Így jutott aztán tudomásra, hogy Geszten Jóska az Ábris zsidótól megtudta a Major Illés nagy vállalkozását, és azt eszelte ki, hogy Ábris által tudtára adja a rablók szándékát a Gencsy tisztjének, s amidőn az összes ott levők figyelme a rablókra irányul, ő nyugodtan besétál a kastélyba és elszedi a pénzt.

Ő tehát az északi oldalon levő erdőben várt.

Ábris elment tudtul adni a rablási tervét, s azt is, hogy a gyámoltalan Major Illés egész kézbe adta magát, amidőn a sötét malomba húzódott.

Amidőn pedig megszólalt az Angyalosy harangja, Geszten Jóska elővonult embereivel, s megvárva míg a kastélyt üresen hagyják, bement Ábrissal a generális szobájába és elemelték a pénzt.

Geszten Jóskának ez volt az egyik csínje, a többiről, ha lehet, máskor.

Forrás:

Nyírvidek. A Szabolcsvármegyei Községi Jegyzők és a Szabolcsmegyei Tanítóegyesület Hivatalos Közlönye. XXIX évfolyam 35. szám. 1908. augusztus 30.

https://library.hungaricana.hu/hu/view/Nyirvidek_1908_07-12/?pg=104&layout=s

Geszten Jóska cimborája. Történetek a betyárvilág korszakából VII.

Írta: Pataky István

2018. szeptember 30. vasárnap, 00:00 - Módosítás: 2018. október 23. kedd, 12:30
